

Učni načrt *Tanteru*

Izbirni predmet
Választható tantárgy

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA
ÁLTALÁNOS ISKOLA

GLĚDALIŠČE IN DRAMA
SZÍNHÁZ ÉS DRÁMA

Učni načrt

Tanterv

*Izbirni predmet
Választható tantárgy*

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA
ÁLTALÁNOS ISKOLA

GLĚDALIŠČĚ IN DRAMA

SZÍNHÁZ ÉS DRÁMA

Učni načrt za izbirni predmet
Választható tantárgy tanterve

GLEDALIŠČE IN DRAMA SZÍNHÁZ ÉS DRÁMA

Število ur/Óraszám: 7., 8. razred/osztály: 35 ur/óra
9. razred/osztály: 32 ur/óra

AVTORICI/A TANTERV SZERZŐI:

Judita Vida Törnar, učiteljica madžarščine/magyartanár,
DOŠ I Lendava/1. Sz. Lendvai Kétnyelvű Általános Iskola
Mária Písnjak, svetovalka za madžarščino/magyar nyelvi szaktanácsadó,
Zavod RS za šolstvo/Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete

Izdala in založila: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo
Kiadja az SZK Oktatási és Sportminisztériuma és az SZK Oktatási Intézete

Za ministrstvo/A kiadásért a minisztérium részéről felel: dr. **Milan Zver**
Za zavod/A kiadásért az intézet részéről felel: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila/Szerkesztő: **Nataša Purkat**

Oblikovanje/Grafikai tervezés: **TANDAR**

Prelom/Tördelés: **Kočevski tisk, Kočevje**

Prva izdaja/Első kiadás

Ljubljana, 2008

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.214.1:792

TÖRNAR, Judita Vida

Učni načrt. Izbirni predmet [Elektronski vir] : program
osnovnošolskega izobraževanja. Gledališče in drama = Tanterv.
Választható tantárgy : általános iskola. Színház és dráma /
[avtorici Judita Vida Törnar, Mária Písnjak]. - 1. izd. = 1. kiad.
- Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za
šolstvo, 2008

Način dostopa (URL): http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/osno_vnosolsko_izobrazevanje/program_devetletne_osnovne_sole/abecedni_seznam_izbirnih_predmetov_v_devetletni_osnovni_soli/

Način dostopa (URL): http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/osno_vnosolsko_izobrazevanje/program_devetletne_osnovne_sole/izbirni_predmeti_v_devetletni_osnovni_soli/

ISBN 978-961-234-679-9 (Zavod RS za šolstvo)
1. Písnjak, Mária
238042112

Sprejeto na 101. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 19. aprila 2007.
A tantervet az SZK Közoktatási Szaktanácsa 2007. április 19-én a 101. ülésén hagyta jóvá.

M u t a t ó

1 A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA	4
2 A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI	5
3 A TANTÁRGY KONKRÉT CÉLJAI.....	6
3.1 Funkcionális célok	6
3.1.1 Drámajátékok.....	6
3.1.2 Színházi nevelés	6
3.2 Oktatási célok	7
4 KÖVETELMÉNYRENDSZER.....	8
5 MELLÉKLET	9
5.1 MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ	9
5.1.1 A tantárgyról	9
5.1.2 A tanári szerepről.....	9
5.1.3 Drámajátékok	10
5.1.4 Színházi nevelés	11
5.2 Szakirodalom a tanárok részére	11

1 A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A színház és dráma tantárgy a kilencosztályos általános iskola kötelező programjának választható tantárgya. A színház és dráma választható tantárgy a magyartanításhoz kapcsolódik, tehát a tantárgy keretében elsajátított készségek és ismeretek elmélyítését és bővítését szolgálja, figyelembe véve a tanulók érdeklődését, törekedve a drámajátékokkal és a színházi neveléssel kapcsolatos tudnivalók arányos jelenlétének biztosítására. A tantárgy a következő tantárgyakkal korrelál még: irodalmi klub, zenei nevelés, képzőművészeti nevelés, technika és technológia, iskolaújság.

A tantárgy két alapterületet foglal magába: a drámajátékokat és a színházi nevelést.

Drámajátékok: A tanulókat mozgásimprovizációk elsajátítására és gyakorlására ösztönzi; fejleszt (metakommunikatív úton) a jellemábrázolást, a dramatikus improvizációs készséget és egyéb készségeket.

Színházi nevelés: Lehetővé teszi, hogy a tanulók az irodalmi művek színházi adaptációját befogadóként is megéljék, kritikusan beszélni tudjanak róluk. A tanulók elsajátítják a színházzal kapcsolatos fogalmakat, színházzal kapcsolatos foglalkozásokkal ismerkednek. Megismerik a színházlátogatás illemszabályait, és azokat színházlátogatáskor tiszteletben is tartják.

A tantárgynak külön feladata a magyar nyelv, a magyar irodalom és kultúra iránti szeretet erősítése.

A tantárgy egyéves, a kilencosztályos általános iskola 7., 8. vagy 9. osztályában valósítható meg. Heti óraszám 1 óra, ez a 7. és 8. osztályban évi 35, a 9. osztályban évi 32 órát jelent.

A színház és dráma választható tantárgyat azok a tanulók is választhatják, akik a magyar nyelvet második nyelvként tanulják. Alapkövetelmény viszont, hogy a magyar nyelvet anyanyelvi vagy megközelítőleg anyanyelvi szinten beszéljék.

A tantervben megfogalmazott célokat a tanár a tanulócsoporthoz érdeklődésének, képességeinek és tudásának megfelelően válogatja és valósítja meg. A kivitelezés megtervezésekor a differenciálást és az egyéni foglalkozást is szem előtt tartja. A tartalmakat és célokat szabadon választja meg, a követelmények azonban kötelező jellegűek.

2 A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI

A tanulók:

- pozitív viszonyt alakítanak ki a drámairodalom és a színházi kultúra iránt,
- elsajátítják a kritikus befogadáshoz szükséges ismereteket,
- szóban és írásban megfogalmazzák színházi élményeiket,
- a hazai és külföldi drámairodalom olvasása/színházi adaptációjának megtekintése kapcsán erősítik identitástudatukat, fejlesztik a más kultúrák iránti toleranciát,
- gyakorolják a nyilvános szereplést, fejlesztik együttműködési készségüket,
- elméleti ismereteiket, ízlésvilágukat, felvetődő kérdéseiket cselekvésben is megjelenítik,
- gyakorlás során dramatikus technikákat sajátítanak el,
- gondolatokat és érzelmeket fejeznek ki,
- valós emberi szituációkat, illetve fiktív történeteket jelenítenek meg,
- alkalmazzák a más területeken elsajátított ismereteket és készségeket,
- mozgásimprovizációkat végeznek,
- elsajátítják az alapvető drámai kifejezési formákat,
- a drámajátékokban megtapasztalják a szabadságélményt,
- drámairodalmat olvasnak, az olvasottakról beszélgetnek,
- színházi produciókat tekintenek meg élőben és felvételtől,
- megismerik az alapvető színpadtechnikai eljárásokat,
- bővítik a drámával és a színházzal kapcsolatos szókincsüket,
- színház- és drámaelméleti ismereteket szereznek,
- elsajátítják és alkalmazzák a színház- és drámaelméleti alapfogalmakat.

3 A TANTÁRGY KONKRÉT CÉLJAI

3.1 Funkcionális célok

3.1.1 Drámajátékok

A tanulók készségfejlesztő gyakorlatokat végeznek.

- Koncentrációs és lazító gyakorlatokat végeznek.
- Beszéd- és légzéstechnikai gyakorlatokat végeznek.
- Interakciós, kapcsolatteremtő, kommunikációs és egyensúlygyakorlatokat végeznek.

A tanulók megismerik és alkalmazzák az alapvető és a gyakrabban használt drámai konvenciókat.

- Belső hang, monológ, gondolatkövetés, mimes játék, fórum színház, kellékháznál stb.

A tanulók mozgásimprovizációkat és -gyakorlatokat végeznek.

- Tudatosan végeznek gyakorlatokat a pontos testi-lelki harmónia érdekében.
- Mozgásra épülő csoportos improvizációkat végeznek megadott vagy általuk létrehozott történetváz alapján.
- Némajátékokat, pantomimgyakorlatokat, jellemábrázoló mozgásokat végeznek.
- Elemzik társaik produkcióját.

3.1.2 Színházi nevelés

A tanulók megismerik a színház rövid történetét, alapvető színház- és drámaelméleti ismereteket szereznek.

- A tanulók (kézikönyvek és lexikonok) segítségével megismerik az ókori színházat, betekintést nyernek a magyar és az egyetemes drámairodalomba.
- Több drámába beleolvasva megismerik a drámai műnem műfajait.

A tanulók különböző drámákat olvasnak, az olvasottakról beszélgetnek.

- Felismerik az alapkonfliktust.
- Megismerik a dráma szerkezetét.
- Megkülönböztetik a fő- és mellékszereplőket, a monológot és a párbeszédet.
- Megkülönböztetik a drámai műfajokat.

A tanulók színházi előadásokat tekintenek meg, a látottakat elemzik.

- Színházi előadás(oka)t tekintenek meg élőben és/vagy felvételen.
- Tiszteletben tartják a színházlátogatással kapcsolatos illemszabályokat.
- Elemzik a látott színházi előadást.

A tanulók (drámai, színpadi) jeleneteket írnak és adnak elő.

- Önállóan vagy irodalmi alkotás nyomán színpadi műveket (jeleneteket) írnak, illetve előadáshoz drámai szöveget választanak.
- Olvasópróbákon gyakorolják a színpadi beszédet és mozgást.
- Elkészítik az előadáshoz szükséges kellékeket, megtervezik a díszletet és a jelmezeket, a világítást és a zenét.
- Plakátot, színlapot készítenek.
- Előadják a darabot.

3.2 Oktatási célok

A tanulók alkalmazzák a magyarórákon elsajátított irodalomelméleti és -történeti kifejezéseket.

A tanulók színház- és drámaelméleti ismereteket szereznek.

A tanulók megismerik és alkalmazzák a színházzal és a drámával kapcsolatos alapvető kifejezéseket:

- színmű, tragédia, komédia, tragikomédia, musical,
- expozíció, bonyodalom, tetőpont, fordulópont, végkifejlet,
- cselekmény, feszültség, konfliktus, drámai hős,
- tragikus, komikus,
- párbeszéd, monológ, belső hang,
- W. Shakespeare, Molière, Madách Imre,
- színpad, kellék, díszlet, jelmez, felvonás,
- szerző, drámaíró, rendező, színész, társulat, díszlettervező, jelmeztervező, sűgő.

4 KÖVETELMÉNYRENDSZER

MINIMÁLIS KÖVETELMÉNYEK

A tanuló:

- tevékenyen részt vesz a drámajátékokban, a gyakorlatokban és az elemző beszélgetésekben,
- ismeri a drámai műfajokat,
- felismeri a dráma szerkezetét, meghatározza a konfliktust,
- csoportosítja a szereplőket,
- megkülönbözteti a párbeszédet és a monológot,
- ismeri és megfelelően alkalmazza a fogalmakat,
- kifejti véleményét az olvasottakról, illetve a látottakról.

5 MELLÉKLET

5.1 MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

5.1.1 A tantárgyról

A tantárgy a magyar nyelv tantárgyhoz kapcsolódva az ott elsajátított ismereteket és készségeket mélyíti el. Arányosan fejleszti a tanulók befogadó- (drámaolvasás, előadások megtekintése), alkotó- (színpadi művek írása, megjelenítése, az előadás megtervezése ...) és elemzőkészségét (az olvasottak, látottak elemzése). A tanterv céljainak gazdagsága nem arányos a tantárgy óraszámával, ezért a tanár a csoport érdeklődésének és képességeinek, valamint a tárgyi feltételeknek megfelelően válogat közülük. Nem kötelező például hosszabb színpadi művek írása, előadása, azonban ha a csoport kifejezetten igényli, lehetővé kell ezt tenni számára. Mielőtt azonban erre sor kerülne, a drámapedagógia módszerével fejleszteni kell a szükséges készségeket, tehát a drámapedagógiai elemeket kisebb-nagyobb mértékben szükségszerűen meg kell valósítani. Kötelező jellegű évi egy alkalommal színházi előadás megtekintése, lehetőleg élőben – kiválasztásában a tanár konzultáljon a csoporttal.

A tanár a tanév elején ismertesse a tanulókkal a tantárgy keretében megvalósítható tevékenységeket, s velük közösen dolgozza ki az éves tervet.

5.1.2 A tanári szerepről

A drámapedagógia lényege, hogy a gyerekek drámát játszanak, a tanár pedig a közös játék során tanít. Közös játékról van szó, mivel a tanár gyakran szerepben vesz részt a gyerekek tevékenységében. Feladja hétköznapi tanári viselkedési mintáit, engedi, hogy személyiségéből mást is lássanak a foglalkozás résztvevői, mint addig. A saját szerepjátékán keresztül szabályozhat, információt vihet a játékba, viselkedésbeli és nyelvi mintát nyújthat, véleményeket hívhat elő, provokálhat, de akár fegyelmezhet is.

A tanár szerepbeli létezésével felborítja a hagyományos osztálytermi hierarchiát: alacsony státuszú szerepeket is vállalhat azért, hogy tanulói döntési helyzetekbe kerüljenek, átvehessék a saját tanulásuk irányításának felelősségét (A szerepjáték során – a választott szerepektől függően – a résztvevők tegezhetik is a tanárt, s ha úgy fordul, akár figyelmen kívül is hagyhatják a véleményét, pl. a banda egyik tagját játszva nem adhat utasítást a főnöknek...).

A drámatanárnak nem kell színésznek lennie, többnyire elegendő a szereptípus felmutatása (erre a hétköznapi szerepei is elegendő tréninget jelentenek), de azért nem árt, ha időnként erősebb színészi eszközöket is képes alkalmazni. Úgy kell játszania, hogy a tanulókat játékba tudja vinni.

Ha egy drámaórán a gyerekek több csoportban dolgoznak, majd megmutatják egymásnak elkészült jeleneteiket, akkor létrejön a színházi alaphelyzet (valaki átmegy a színen, miközben mások nézik őt), és megjelenik jó néhány fontos elem a színészi munkából. Azonban jelentős közvetítése külső közönségnek gyakran szükségtelen a gyermekek drámajátékában: ha mindenki játszik, akkor nincs közönség.

5.1.3 Drámajátékok

A dramatikus improvizációra, drámajátékokra épülő tevékenységek már régen jelen vannak az oktatásban, hiszen a dramatizálás, pl. mesék, történetek megjelenítése bábokkal stb. az anyanyelvi nevelés szerves része.

A drámapedagógiát az jellemzi, hogy eljárásaival, megoldási módjaival élményszerűbbé, átélhetőbbé tehető a tananyag, tehát tulajdonképpen minden tantárgy esetében alkalmazható módszert jelent. A gyerekek részeseivé válhatnak az ismeretek befogadásának, nemcsak passzív szereplői a tanóráknak, hanem alkotói, szerzői is, hiszen az ő meglévő tudásuk, tapasztalatuk, ismereteik, átélt élményeik garancia erre.

A drámapedagógia legfontosabb értéke a foglalkozások légkörében, hangulatában rejlik. A módszer alapfeltétele a bizalom. A gyerekeknek azt kell érezniük, hogy itt szabad tévedni, nem jár érte szidás vagy rossz jegy. A gyerekek megtanulnak oldottan, bátrabban kérdezni. Lehet hibásat mondani, mert az indoklás során mindenki magától jön rá a helyes megoldásra.

A drámajáték bármikor, bármilyen órán felhasználható. Az óra menetében alkalmazható a ráhangolás, előkészítés, rendszerezés, összegzés fázisában, de mindig a pedagógiai célok és feladatok figyelembevételével történjen. Nem a játékhoz kell ismeretet keresni, hanem a tananyaghoz rendeljük a megfelelő drámajátékot.

A színház és dráma tantárgy keretében részben a fentebb vázoltakat valósítjuk meg, részben pedig tananyagtól függetlenül végzünk improvizációs gyakorlatokat, dramatizálást, kreativitást fejlesztő gyakorlatokat.

A drámajátékoknak több típusát különböztetjük meg:

- verbális emlékezetet fejlesztő játékok,
- figyelemfejlesztő játékok,
- improvizációs játékok,
- kreativitást fejlesztő gyakorlatok.

De így is osztályozhatjuk őket:

- ismerkedő, kezdőjátékok,
- kapcsolatteremtő gyakorlatok,
- utánozógyakorlatok,
- bizalomjátékok.

5.1.4 Színházi nevelés

A tanulók befogadókészségét különböző drámai művek olvasásával és színházi előadások megtekintésével fejlesztjük. A tantervben szándékosan nem javasolunk konkrét címeket, hiszen a színházlátogatás részben helyi és anyagi körülmények függvénye, s a lehetőségekhez mérten vegyük figyelembe a tanulók érdeklődését is. Ami a drámairodalom olvasását illeti, kevés az olyan tanuló, aki szívesen olvas hosszabb drámai műveket, ezért inkább olyan szemelvényeket olvassunk azokból a darabokból, amelyek megalapozzák az elméleti tudást, vagy felkeltik az érdeklődést. Az alacsony óraszám miatt a több időt igénylő olvasást otthoni munkára szánjuk.

Ha a csoport igényt tart rá, adjunk lehetőséget színpadi mű (jelenet) betanulására, előadására. Semmiképpen sem kell mindenkit szereplésre kényszeríteni, hiszen a produkció előkészítésében és megvalósításában más feladatot is kaphatnak a szerepelni nem kívánó gyerekek. Készségeiknek és kívánságaiknak megfelelően közülük közösen nevezünk ki jelmez- és díszlettervezőt, sűgőt, plakát- és színlapkészítőt... Ha létrejön a produkció, lehetőséget kell adni annak nyilvános bemutatására is.

5.2 Szakirodalom a tanárok részére

Pinczésné Dr. Palásthy Ildikó: *Dráma Pedagógia Pszichológia*. Debrecen. Pedellus Tankönyvkiadó, 2003.

Gabnai Katalin: *Drámajátékok gyerekeknek, fiataloknak, felnőtteknek*. Bp. Tankönyvkiadó, 1987.

Kaposi László: *Drámafoglalkozások gyerekeknek, fiataloknak*. Bp. Magyar Drámapedagógiai Társaság, 1999.

Drámapedagógiai Magazin. A Magyar Drámapedagógiai Társaság periodikája, különszám színjátszóknak. Bp. 2004.

Gyermekszínhátszók példatára I., II. rész – video. Bp. Magyar Drámapedagógiai Társaság, 2004.

Gyermekszínhátszók példatára III. rész – dvd. Bp. Magyar Drámapedagógiai Társaság, 2004.

Učni načrt

Tanterv

*Izbirni predmet
Választható tantárgy*

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA
ÁLTALÁNOS ISKOLA

GLĚDALIŠČĚ IN DRAMA

SZÍNHÁZ ÉS DRÁMA

Učni načrt za izbirni predmet
Választható tantárgy tanterve

GLEDALIŠČE IN DRAMA SZÍNHÁZ ÉS DRÁMA

Število ur/Óraszám: 7., 8. razred/osztály: 35 ur/óra
9. razred/osztály: 32 ur/óra

AVTORICI/A TANTERV SZERZŐI:

Judita Vida Törnar, učiteljica madžarščine/magyartanár,
DOŠ I Lendava/1. Sz. Lendvai Kétnyelvű Általános Iskola
Mária Písnjak, svetovalka za madžarščino/magyar nyelvi szaktanácsadó,
Zavod RS za šolstvo/Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete

Izdala in založila: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo
Kiadja az SZK Oktatási és Sportminisztériuma és az SZK Oktatási Intézete

Za ministrstvo/A kiadásért a minisztérium részéről felel: dr. **Milan Zver**
Za zavod/A kiadásért az intézet részéről felel: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredila/Szerkesztő: **Nataša Purkat**

Oblikovanje/Grafikai tervezés: **TANDAR**

Prelom/Tördelés: **Kočevski tisk d.d., Kočevje**

Prva izdaja/Első kiadás

Ljubljana, 2008

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.214.1:792

TÖRNAR, Judita Vida

Učni načrt. Izbirni predmet [Elektronski vir] : program osnovnošolskega izobraževanja. Gledališče in drama = Tanterv. Választható tantárgy : általános iskola. Színház és dráma / [avtorici Judita Vida Törnar, Mária Písnjak]. - 1. izd. = 1. kiad. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2008

Način dostopa (URL): http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/osno_vnosolsko_izobrazevanje/program_devetletne_osnovne_sole/abecedni_seznam_izbirnih_predmetov_v_devetletni_osnovni_soli/

Način dostopa (URL): http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/osno_vnosolsko_izobrazevanje/program_devetletne_osnovne_sole/izbirni_predmeti_v_devetletni_osnovni_soli/

ISBN 978-961-234-679-9 (Zavod RS za šolstvo)
1. Písnjak, Mária
238042112

Sprejeto na 101. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 19. aprila 2007.
A tantervet az SZK Közoktatási Szaktanácsa 2007. április 19-én a 101. ülésén hagyta jóvá.

K a z a l o

1 OPREDELITEV PREDMETA.....	16
2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA.....	17
3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA.....	18
3.1 Funkcionalni cilji.....	18
3.1.1 Dramske igre.....	18
3.1.2 Gledališka vzgoja.....	18
3.2 Izobraževalni cilji.....	19
4 KATALOG ZNANJA.....	20
5 PRILOGE.....	21
5.1 Specialnodidaktična navodila.....	21
5.1.1 O predmetu.....	21
5.1.2 O vlogi učitelja.....	21
5.1.3 Dramske igre.....	22
5.1.4 Gledališka vzgoja.....	23
5.2 Strokovna literatura za učitelje.....	23

1 OPREDELITEV PREDMETA

Gledališče in drama je izbirni predmet programa devetletne dvojezične osnovne šole v Prekmurju. Navezuje se na predmet madžarščine kot materinščine, kar pomeni, da nadgrajuje in pogloblja pri tem predmetu razvite zmožnosti in pridobljena znanja, upoštevajoč interese učencev, vendar z zagotavljanjem enake zastopanosti dramske igre in gledališke vzgoje. Predmet je v korelaciji z naslednjimi predmeti: glasbena vzgoja, likovna vzgoja, tehnika in tehnologija ter z izbirnima predmetoma literarni klub in šolsko novinarstvo. Predmet obsega dve večji področji: dramsko igro in gledališko vzgojo.

Dramska igra: Učence motivira za usvajanje in utrjevanje gibalnih improvizacij (na metakomunikacijski način), razvija upodabljanje karakterjev, zmožnost dramskih improvizacij in druge spretnosti.

Gledališka vzgoja: učenci sprejemajo gledališke priredbe literarnih del in se kritično izražajo o njih. Usvojijo pojme, povezane z gledališčem, in spoznajo tovrstne poklice. Spoznajo pravila lepega vedenja v gledališču in jih ob obiskih gledaliških predstav upoštevajo.

Posebna naloga predmeta je poglobljanje ljubezni do madžarskega jezika, madžarske književnosti in kulture.

Predmet je enoletni, poučuje se v 7., 8. ali 9. razredu devetletne osnovne šole. Izvaja se po ena ura na teden, kar pomeni v 7. in 8. razredu 35 ur, v 9. razredu pa 32 ur.

Izbirni predmet gledališče in drama lahko izberejo tudi učenci, ki se madžarščino učijo kot drugi jezik, če govorijo madžarsko vsaj približno na ravni materinščine.

Cilje, opredeljene v učnem načrtu, izbere in uresniči učitelj glede na zanimanje, sposobnosti in znanje učne skupine. Pri načrtovanju izvedbe pouka upošteva tudi diferenciacijo in individualno delo. Vsebine in cilji niso obvezni, obvezen pa je standard znanja, ki ga učni načrt opredeljuje.

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Učenci:

- izoblikujejo pozitiven odnos do dramske književnosti in gledališke kulture;
- usvojijo znanja, potrebna za kritično sprejemanje besedil in predstav;
- si z branjem domače in tuje dramske književnosti oziroma z ogledom gledaliških predstav utrjujejo zavest o pripadnosti in strpnost do drugih kultur;
- ustno in pisno upovedujejo svoja gledališka doživetja;
- vadijo javno nastopanje, razvijajo sodelovalno spretnost;
- vsebinska znanja, svoja vprašanja in mnenje izražajo tudi z dejanji;
- uporabljajo znanja in spretnosti, ki so jih usvojili na drugih področjih;
- izražajo misli in čustva;
- usvojijo dramske tehnike;
- usvojijo osnovne oblike dramskega izražanja;
- upodabljajo resnične in fiktivne človeške situacije;
- izvajajo gibalne improvizacije;
- v dramskih igrah izkusijo občutek svobode;
- berejo dramska dela, o prebranem se pogovarjajo;
- si ogledajo gledališke predstave v živo in s posnetka;
- spoznajo osnovne postopke gledaliških tehnik;
- bogatijo besedišče, povezano z dramo in gledališčem;
- usvojijo vsebine, povezane z gledališčem in dramsko teorijo;
- usvojijo in uporabljajo pojme, povezane z gledališčem in dramsko teorijo.

3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA

3.1 Funkcionalni cilji

3.1.1 Dramske igre

Učenci izvajajo vaje za razvijanje spretnosti:

- vaje za koncentracijo in sprostitvene vaje,
- vaje za tehniko govora in dihanja,
- vaje za interakcijo, komunikacijo in ravnotežje.

Učenci spoznavajo in uporabljajo osnovne in pogosto rabljene dramske konvencije: notranji govor, monolog, mimične igre, forum gledališče, uporabo različnih pripomočkov itd.

Učenci izvajajo gibalne improvizacije in vaje:

- zavestno izvajajo vaje za telesno-duševno harmonijo,
- na dano ali lastno ustvarjeno zgodbo izvajajo skupinske gibalne improvizacije,
- izvajajo nemo igro, pantomimske vaje,
- analizirajo produkcijo sošolcev.

3.1.2 Gledališka vzgoja

Učenci spoznajo kratko zgodovino gledališča, usvojijo temeljna znanja o gledališki in dramski teoriji.

- Učenci (s pomočjo priročnikov in leksikonov) spoznajo antično gledališče, dobijo vpogled v madžarsko in svetovno dramsko književnost.
- Z branjem (odlomkov) različnih dramskih besedil spoznajo dramske zvrsti.

Učenci berejo različna dramska besedila in se o prebranem pogovarjajo.

- Prepoznajo osnovni konflikt.
- Spoznajo dramsko zgradbo.
- Razlikujejo glavne in stranske osebe, monolog in dialog.
- Razlikujejo dramske zvrsti.

Učenci si ogledajo gledališke predstave, se o tem pogovarjajo.

- Ogledajo si gledališke predstave v živo inžali s posnetka.

- Upoštevajo pravila lepega vedenja v gledališču.
- Analizirajo ogledano predstavo.

Učenci pišejo in predstavijo (dramske, gledališke) prizore.

- Samostojno ali na podlagi literarnega besedila pišejo gledališka dela (prizore) oziroma izberejo dramsko besedilo za predstavo.
- Na bralnih vajah vadijo odrski govor in gibanje.
- Pripravijo za predstavo potrebne pripomočke, načrt scenografije, kostume, osvetlitev in glasbo.
- Pripravijo plakat, gledališki list.
- Uprizorijo predstavo.

3.2 Izobraževalni cilji

Učenci uporabijo literarnoteoretična in literarnozgodovinska znanja, ki so jih usvojili pri urah madžarščine. Učenci usvojijo znanja o gledališki in dramski teoriji.

Učenci spoznajo in uporabljajo osnovne pojme, povezane z gledališčem in dramo:

- drama, tragedija, komedija, tragikomedija, muzikal,
- ekspozicija (zasnova), zaplet, vrh, obrat, razplet,
- zgodba, napetost, konflikt, dramski junak,
- tragično, komično,
- dialog, monolog, notranji glas,
- W. Shakespeare, Molière, Imre Madách,
- oder, pripomoček, scena, kostum, dejanje,
- avtor, dramatik, režiser, igralec, gledališka skupina, scenograf, kostumograf, šepetalec.

4 KATALOG ZNANJA

MINIMALNI STANDARDI

Učenec:

- dejavno sodeluje v dramskih igrach, pri drugih vajah in pogovorih,
- pozna dramske zvrsti,
- prepozna zgradbo dramskega dela, ugotovi konflikt,
- razvršča osebe,
- razlikuje monolog in dialog,
- pozna in ustrezno uporablja pojme,
- izrazi mnenje o prebranem oz. videnem delu.

5 PRILOGE

5.1 Specialnodidaktična navodila

5.1.1 O predmetu

Pri predmetu – navezujoč se na predmet madžarščine – se dodatno poglobljajo že usvojena znanja in razvite zmožnosti. Sorazmerno se razvija zmožnost sprejemanja (branje dramskih del, ogled predstav), ustvarjanja (pisanje odrskih del, uprizoritev) in analize (analiza prebranega, videnega dramskega dela). Cilji učnega načrta niso v skladu s številom ur predmeta, zato učitelj izbira med njimi skladno z zanimanjem in s sposobnostmi skupine ter materialnimi pogoji. Ni obvezujoče npr. pisanje daljših odrskih besedil oziroma njihova uprizoritev, če pa skupina to izrecno želi, ji je treba to omogočiti. Pred tem pa je treba z dramsko-pedagoškimi metodami razvijati za to potrebne spretnosti. To pomeni, da je realizacija dramsko-pedagoških elementov bolj ali manj obvezna. Prav tako je obvezen ogled ene gledališke predstave, po možnosti v živo – pri izboru naj se učitelj posvetuje z učenci.

Učitelj naj na začetku leta učencem predstavi dejavnosti, ki jih lahko izvajajo, in skupaj z njimi izdela letno pripravo.

5.1.2 O vlogi učitelja

Bistvo dramske pedagogike je v tem, da učenci igrajo, učitelj pa ob skupni igri uči. Poudarek je na skupni igri, pri čemer učitelj večkrat nastopa v različnih vlogah. Opusti vzorce učiteljskega obnašanja in dovoli, da ga učenci spoznajo bolje in drugače kot sicer. Skozi lastno vlogo lahko uveljavlja pravila, v igro vnaša informacije, podaja vedenjske in jezikovne vzorce, izziva, pa tudi izvaja določene ukrepe.

Učitelj s tem, da sodeluje v igri, razveljavi tradicionalno hierarhijo v razredu: sam lahko prevzame vloge z nizkim statusom in tako omogoči, da se njegovi učenci znajdejo v situacijah, ko se morajo odločati in prevzeti odgovornost za svoja dejanja (v igri vlog lahko učenci – odvisno od izbranih vlog – tikajo učitelja, in če je treba, ne upoštevajo njegovega mnenja, npr. v primeru, ko učitelj igra člana tolpe, ne more dajati navodil svojemu šefu – učencu ...).

Ni nujno, da je učitelj dober igralec, večinoma zadošča, da samo nakaže kak igralski karakter (za to zadošča trening vsakdanjih vlog – torej vlog, ki jih privzemamo v vsakdanjem življenju, na delovnem mestu, v uradih, v družini ...), vendar je dobrodošlo, da je sposoben občasno uporabljati intenzivnejša igralska sredstva. Mora znati tako igrati, da učence zvabi v igro.

5.1.3 Dramske igre

Pri pouku se že dolgo izvajajo dejavnosti, ki temeljijo na dramskih improvizacijah in dramskih igrah, saj je dramatisacija, uprizoritev pravljic in zgodb z lutkami sestavni del pouka materinščine.

Za dramsko pedagogiko je značilno, da je z njenimi metodami in postopki mogoče učno snov podati tako, da jo učenci doživijo in tako tudi usvojijo, kar pomeni, da se ta metoda lahko uporablja praktično pri vseh predmetih. Tako postanejo učenci ne samo pasivni sprejemniki znanj, ampak tudi ustvarjalci in avtorji. Zagotovilo za to so njihove izkušnje, znanja, doživetja.

Najpomembnejša vrednota teh iger je razpoloženje. Temeljni pogoj metode je zaupanje. Učenci morajo čutiti, da lahko delajo napake, a zaradi tega niso ošteti in ne dobijo slabe ocene. Naučijo se pogumno in sproščeno spraševati. Lahko povedo tudi kaj napačnega, saj pri utemeljevanju vsak sam ugotovi, kje se je zmotil.

Dramska igra se lahko uporablja kadar koli, pri katerem koli predmetu. Lahko se uporablja pri urah na stopnji motivacije, uvoda, zaključka, ampak vedno z upoštevanjem pedagoških ciljev in nalog. Ne iščemo vsebin k določeni igri, ampak učni snovi primerno igro.

V sklopu predmeta Gledališče in drama delno uresničujemo zgoraj navedene dejavnosti, poleg tega pa izvajamo od učne snovi neodvisne improvizacijske, ustvarjalnost razvijajoče dejavnosti.

Razlikujemo več vrst dramskih iger, in sicer igre, ki razvijajo:

- verbalni spomin,
- pozornost,
- ustvarjalnost,
- improvizacijsko zmožnost.

Lahko pa jih delimo tudi drugače:

- spoznavalne, začetne igre,
- igre za vzpostavitev stika, vezi, odnosov,
- igre oponašanja,
- igre zaupanja.

5.1.4 Gledališka vzgoja

Zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil pri učencih razvijamo z branjem dramskih besedil in ogledom gledaliških predstav. V učnem načrtu ne predlagamo konkretnih naslovov, saj je obisk gledališča odvisen od krajevnih in gmotnih možnosti, vendar po možnosti upoštevamo želje skupine. Malo je učencev, ki radi berejo daljša dramska besedila, zato izbirajmo takšne odlomke besedil, ki omogočajo usvajanje temeljnih teoretičnih znanj oziroma vzbudijo zanimanje. Zaradi majhnega števila ur predmeta naj bo daljše branje domače delo.

Če skupina želi, ji omogočimo pripravo in predstavitev gledališkega dela. Nikakor pa ne silimo vseh učencev k nastopanju, saj pri pripravi in izvedbi produkcije lahko učenci, ki ne želijo nastopati, dobijo različne druge naloge. Skladno z njihovimi sposobnostmi in željami izmed njih izberemo scenografa, šepetalca, avtorja plakata in gledališkega lista. Če skupini uspe pripraviti predstavo, omogočimo javno predstavitev.

5.2 Strokovna literatura za učitelje

Pinczésné Dr. Palásthy Ildikó: *Dráma Pedagógia Pszichológia*. Debrecen. Pedellus Tankönyvkiadó, 2003.

Gabnai Katalin: *Drámajátékok gyerekeknek, fiataloknak, felnőtteknek*. Bp. Tankönyvkiadó, 1987.

Kaposi László: *Drámafoglalkozások gyerekeknek, fiataloknak*. Bp. Magyar Drámapedagógiai Társaság, 1999.

Drámapedagógiai Magazin. A Magyar Drámapedagógiai Társaság periodikája, különszám színjátszóknak. Bp. 2004.

Gyermekszíntárszók példatára I., II. rész – video. Bp. Magyar Drámapedagógiai Társaság, 2004.

Gyermekszíntárszók példatára III. rész – dvd. Bp. Magyar Drámapedagógiai Társaság, 2004.

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

ISBN 978-961-234-679-9

9 789612 346799